Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (trzecia izba)

z dnia 13 grudnia 2017 r.*

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – Środki ograniczające podjęte wobec Iranu w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu broni jądrowej – Zamrożenie środków finansowych – Obowiązek uzasadnienia – Odpowiedzialność pozaumowna – Wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej przyznającej uprawnienia jednostkom

W sprawie T-692/15

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH, z siedzibą w Hamburgu (Niemcy), reprezentowana przez adwokatów M. Schlingmanna i M. Bevera,

strona skarżąca,

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, reprezentowanej przez M. Bishopa oraz J.P. Hixa, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popierana przez

Komisję Europejską, reprezentowaną początkowo przez S. Bartelt i R. Tricota, a następnie przez R. Tricota i T. Scharfa, działających w charakterze pełnomocników,

interwenient,

mającej za przedmiot żądanie, na podstawie art. 268 TFUE, zmierzające do uzyskania naprawienia szkody, jaką skarżąca miała ponieść w następstwie umieszczenia jej nazwy, po pierwsze, rozporządzeniem wykonawczym Rady (UE) nr 668/2010 z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie wdrożenia art. 7 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 423/2007 dotyczącego środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2010, L 195, s. 25), w załączniku V rozporządzenia (WE) nr 423/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2007, L 103, s. 1), a po drugie, rozporządzeniem Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającym rozporządzenie nr 423/2007 (Dz.U. 2010, L 281, s. 1), w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010,

SĄD (trzecia izba),

w składzie: S. Frimodt Nielsen, prezes, I.S. Forrester i E. Perillo (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: E. Coulon,

* Język postępowania: niemiecki.

wydaje następujący

Wyrok

I. Fakty i okoliczności powstania sporu

1 HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH (zwana dalej „HTTS” lub „skarżącą”) jest spółką prawa niemieckiego założoną w marcu 2009 r. przez N. Bateniego, który jest jej jedynym udziałowcem i dyrektorem. HTTS wykonuje działalność agenta morskiego i zarządcy technicznego statków.

2 Niniejsza sprawa wpisuje się w ramy środków ograniczających ustanowionych w celu wywarcia nacisku na Islamską Republikę Iranu, aby państwo to zakończyło działania stwarzające zagrożenie rozprzestrzenianiem broni jądrowej i działania związane z rozwojem systemów przenoszenia broni jądrowej (zwane dalej „rozprzestrzenianiem broni jądrowej”). Dokładniej rzecz ujmując, należy ona do spraw odnoszących się do środków podjętych wobec towarzystwa żeglugowego Islamic Republic of Iran Shipping Lines (zwanego dalej „IRISL”), jak również osób fizycznych lub prawnych uważanych za powiązane z tym przedsiębiorstwem, do których należały w szczególności, zdaniem Rady Unii Europejskiej, HTTS i dwa inne towarzystwa żeglugowe, Hafize Darya Shipping Lines (zwane dalej „HDSL”) i Safiran Pyam Darya Shipping Lines (zwane dalej „SAPID”).

3 Pierwotne umieszczenie nazwy HTTS w wykazach osób, podmiotów i organów stanowiących przedmiot środków ograniczających w załączniku V do rozporządzenia Rady (WE) nr 423/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2007, L 103, s. 1) miało miejsce w dniu 26 lipca 2010 r., w wyniku wejścia w życie rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) nr 668/2010 z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie wdrożenia art. 7 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 423/2007 dotyczącego środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2010, L 195, s. 25). Umieszczenie to nie było przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności. Umieszczenie nazwy HTTS w wykazach osób, podmiotów i organów stanowiących przedmiot środków ograniczających w załączniku VIII do rozporządzenia Rady (UE) nr 961/2010 z dnia 25 października 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającego rozporządzenie nr 423/2007 (Dz.U. 2010, L 281, s. 1), dokonane kilka miesięcy później rzeczonym rozporządzeniem, zostało natomiast podważone przez HTTS i następnie uznane za nieważne przez Sąd, który orzekł, że nie było ono uzasadnione w sposób wystarczający pod względem prawnym (zob. pkt 5 poniżej).

4 W rozporządzeniu nr 668/2010 jako powód umieszczenia nazwy HTTS w wykazie podano okoliczność, że spółka ta „[d]ziała w imieniu HDSL w Europie”. W rozporządzeniu nr 961/2010 powodem było to, że „[j]est kontrolowana przez IRISL i/lub działa w ich imieniu”.

5 Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2011 r. HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716) Sąd stwierdził nieważność rozporządzenia nr 961/2010 w zakresie, w jakim dotyczył tej spółki, ale ze skutkiem od dnia 7 lutego 2012 r., w celu umożliwienia Radzie ewentualnego uzupełnienia w międzyczasie uzasadnienia umieszczenia w wykazie nazwy HTTS. W tym względzie Sąd uznał bowiem, że stwierdzenie nieważności ze skutkiem natychmiastowym rozporządzenia nr 961/2010 mogłoby w sposób poważny i nieodwracalny zaszkodzić skuteczności środków ograniczających przyjętych przez to rozporządzenie wobec Islamskiej Republiki Iranu, ponieważ „nie można wykluczyć, że w istocie zastosowanie wobec skarżącej środków ograniczających może wszakże okazać się uzasadnione” (wyrok z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada, T-562/10, EU:T:2011:716, pkt 41, 42).

6 Po wydaniu wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716) nazwa skarżącej była przedmiotem późniejszych wpisów ze strony Rady, za każdym razem kwestionowanych przez skarżącą i następnie również uznawanych za nieważne przez Sąd w wyrokach: z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada (T-128/12 i T-182/12, niepublikowanym, EU:T:2013:312), i z dnia 18 września 2015 r., HTTS i Bateni/Rada (T-45/14, niepublikowanym, EU:T:2015:650).

7 Na tym etapie należy ponadto przypomnieć, że w wyroku z dnia 16 września 2013 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada (T-489/10, EU:T:2013:453) Sąd również stwierdził nieważność umieszczenia nazwy IRISL i innych towarzystw żeglugowych, w tym HDSL i SAPID, w wykazach, które ich dotyczyły, uzasadniając to tym, że dowody przedstawione przez Radę nie uzasadniają umieszczenia nazwy IRISL w wykazach i, co za tym idzie, nie mogą również uzasadnić przyjęcia i utrzymania środków ograniczających dotyczących innych towarzystw żeglugowych, które zostały umieszczone w wykazach ze względu na ich związki z IRISL.

8 Pismem z dnia 23 lipca 2015 r. skarżąca wezwała Radę do naprawienia szkody, jaką – jej zdaniem – poniosła w wyniku pierwotnego umieszczenia jej nazwy w wykazach osób powiązanych z działalnością IRISL i późniejszych wpisów.

9 W rzeczonym żądaniu odszkodowawczym skarżąca podniosła swoje roszczenia o naprawienie szkód majątkowych i niemajątkowych, które, jak uważa, poniosła nie tylko z powodu przypadków umieszczenia jej w wykazie na podstawie rozporządzeń nr 668/2010 i 961/2010, będących przedmiotem niniejszego sporu, lecz również szkód poniesionych w wyniku późniejszego jej umieszczania i ponownego umieszczania w wykazach (zob. pkt 6 powyżej). Łączna wysokość podnoszonych szkód majątkowych wynosiła 11 928 939 EUR, a wysokość szkody niemajątkowej 250 000 EUR, za okres od dnia 26 lipca 2010 r. do dnia 18 września 2015 r.

10 Pismem z dnia 16 października 2015 r. Rada oddaliła ten wniosek.

II. Przebieg postępowania i żądania stron

11 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 25 listopada 2015 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.

12 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 5 kwietnia 2016 r. Komisja Europejska wniosła o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania Rady. Decyzją z dnia 13 maja 2016 r. prezes siódmej izby Sądu uwzględnił ten wniosek, zgodnie z art. 144 § 4 regulaminu postępowania przed Sądem.

13 O zakończeniu pisemnego etapu postępowania strony powiadomiono w dniu 30 sierpnia 2016 r. W przewidzianym w art. 106 § 2 regulaminu postępowania terminie trzech tygodni od doręczenia tego powiadomienia strony nie złożyły wniosku o wyznaczenie rozprawy.

14 Postanowieniem prezesa Sądu z dnia 5 października 2016 r. niniejsza sprawa została przydzielona nowemu sędziemu sprawozdawcy, należącemu do izby trzeciej.

15 W dniu 30 maja 2017 r. Trybunał ogłosił wyrok Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402), oddalający odwołanie i odwołanie wzajemne wniesione od wyroku z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (T-384/11, EU:T:2014:986).

16 Decyzją z dnia 8 czerwca 2017 r., doręczoną stronom następnego dnia, Sąd, na podstawie art. 106 § 3 regulaminu postępowania, uznał, że akta sprawy wystarczająco wyjaśniają jej okoliczności i – bez wniosku stron w tym względzie (zob. pkt 13 powyżej) – zdecydował wydać rozstrzygnięcie bez otwarcia ustnego etapu postępowania.

17 Jednakże pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 12 czerwca 2017 r. skarżąca wystąpiła z wnioskiem o przeprowadzenie rozprawy, w szczególności z powodu wydania wyroku z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402), i zwróciła się do Sądu o przesłuchanie w ramach środków organizacji postępowania jej dyrektora i jedynego udziałowca N. Bateniego w odniesieniu, w szczególności, do zakresu szkód majątkowych i niemajątkowych, jakie miała ona ponieść.

18 Decyzją z dnia 20 czerwca 2017 r. Sąd w pierwszej kolejności utrzymał w mocy swoją decyzję z dnia 8 czerwca 2017 r. (zob. pkt 16 powyżej). W odniesieniu do wniosku skarżącej o przeprowadzenie rozprawy Sąd uznał bowiem, po pierwsze, że wniosek ten został złożony po upływie przepisanego terminu (zob. pkt 13 powyżej), a po drugie stwierdził brak nowych elementów, które mogłyby ewentualnie uzasadnić przeprowadzenie takiej rozprawy. W istocie bowiem wyrok z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402), podniesiony przez skarżącą na poparcie wniosku o przeprowadzenie rozprawy, jedynie utrzymał w mocy wyrok z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (T-384/11, EU:T:2014:986), a zatem nie może uzasadniać otwarcia ustnego etapu postępowania. W drugiej kolejności Sąd nie przychylił się do wniosku o zastosowanie środka organizacji postępowania dotyczącego przesłuchania N. Bateniego ze względu na to, iż uznał się za wystarczająco poinformowanego na podstawie dowodów znajdujących się w aktach, a także na podstawie orzecznictwa dotyczącego oceny szkód wynikających z niezgodnego z prawem środka ograniczającego (zob. również pkt 93 poniżej).

19 Skarżąca wnosi do Sądu o:

– zasądzenie od Rady odszkodowania w wysokości 2 513 221,50 EUR na rzecz skarżącej w związku ze szkodami majątkowymi i niemajątkowymi powstałymi poprzez umieszczenie nazwy skarżącej w wykazie osób, podmiotów i organów w załączniku V do rozporządzenia nr 423/2007 i w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010 (zwanymi dalej łącznie „spornymi wykazami”);

– zasądzenie od Rady odsetek za zwłokę zgodnie ze stopą procentową stosowaną przez Europejski Bank Centralny (EBC) do podstawowych operacji refinansowania, zwiększoną o dwa punkty procentowe od dnia 17 października 2015 r.;

– obciążenie Rady kosztami postępowania.

20 Rada, popierana przez Komisję, wnosi do Sądu o:

– odrzucenie skargi jako w części niedopuszczalnej, a przynajmniej oddalenie jej jako w całości bezpodstawnej;

– obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

III. Co do prawa

A. Przedmiot skargi

21 W odniesieniu do przedmiotu skargi należy zauważyć na wstępie, że skarżąca twierdzi w istocie, że wnosi „w pierwszej kolejności” jedynie o naprawienie szkód poniesionych od dnia 26 lipca 2010 r. z powodu umieszczenia jej nazwy w wykazie osób, podmiotów i organów wymienionych w załączniku V do rozporządzenia nr 423/2007 na mocy rozporządzenia nr 668/2010 oraz począwszy od dnia 25 października 2010 r. z powodu umieszczenia jej nazwy w wykazie osób, podmiotów i organów wymienionych w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010 na mocy rozporządzenia nr 961/2010 (zob. pkt 5 powyżej).

22 Zatem, w aspekcie ratione temporis, szkody, których naprawienia żąda skarżąca, a mianowicie wyrządzone przez dwa wyżej wymienione wpisy, zostały poniesione w okresie od dnia 26 lipca 2010 r., czyli daty pierwotnego umieszczenia nazwy skarżącej w wykazie osób prawnych związanych z IRISL, do dnia 23 stycznia 2012 r., czyli daty przyjęcia rozporządzenia wykonawczego Rady (UE) nr 54/2012 z dnia 23 stycznia 2012 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia nr 961/2010 (Dz.U. 2012, L 19, s. 1). W tym dniu bowiem umieszczenie nazwy skarżącej w wykazie na podstawie rozporządzenia nr 961/2010 przestało wywoływać skutki prawne.

B. W przedmiocie zarzutu niedopuszczalności opartego na przedawnieniu roszczenia skarżącej o odszkodowanie

23 Artykuł 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, mający zastosowanie do postępowania przed Sądem na podstawie art. 53 tego statutu, ma następujące brzmienie:

„Roszczenia wynikające z odpowiedzialności pozaumownej Unii ulegają przedawnieniu z upływem pięciu lat od zdarzenia stanowiącego podstawę tej odpowiedzialności. Okres przedawnienia przerywa wniesienie skargi do Trybunału Sprawiedliwości lub uprzednie wniesienie przez poszkodowanego wniosku do właściwej instytucji Unii. W ostatnim przypadku wniosek musi być wniesiony w ciągu dwóch miesięcy, zgodnie z artykułem 263 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej; postanowienia drugiego akapitu artykułu 265 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stosuje się odpowiednio […]”.

24 Bez podnoszenia formalnie zarzutu niedopuszczalności w odrębnym piśmie w duplice Rada podnosi, że skarga jest niedopuszczalna ze względu na upływ terminu przedawnienia przewidzianego w art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zarzuca on w tym względzie, że skarga wniesiona w dniu 25 listopada 2015 r. opiera się na aktach wydanych ponad pięć lat wcześniej, tj. w dniu 26 lipca 2010 r. w odniesieniu do rozporządzenia nr 668/2010 i w dniu 25 października 2010 r. w odniesieniu do rozporządzenia nr 961/2010.

25 W każdym razie Rada stoi na stanowisku, że skarga jest częściowo niedopuszczalna ze względu na przedawnienie roszczenia odszkodowawczego skarżącej w odniesieniu do szkody jakoby poniesionej przed dniem 25 listopada 2010 r., czyli pięć lat przed wniesieniem skargi, którą skarżąca złożyła w sekretariacie Sądu w dniu 25 listopada 2015 r.

26 W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uważa, że w trosce o ekonomię procesową oraz w interesie prawidłowego sprawowania wymiaru sprawiedliwości należy wpierw dokonać analizy kwestii dotyczących istoty sporu, bez wypowiadania się na tym etapie na temat zarzutu niedopuszczalności opartego na przedawnieniu skargi (zob. podobnie wyrok z dnia 30 marca 2006 r., Yedaş Tarim ve Otomotiv Sanayi ve Ticaret/Rada i Komisja, T-367/03, EU:T:2006:96, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).

C. Co do istoty

27 Jeżeli chodzi, przede wszystkim, o bezprawność zachowania, które skarżąca pragnie przypisać Unii Europejskiej jako źródło ewentualnego powstania jej odpowiedzialności pozaumownej, skarżąca powołuje się w tym względzie na dwa zarzuty, oparte odpowiednio: pierwszy – na naruszeniu obowiązku uzasadnienia, a drugi – na naruszeniu wymogów materialnych, uzasadniających umieszczenie jej w spornych wykazach.

28 Jednakże przed zbadaniem tych dwóch zarzutów należy na wstępie przypomnieć wypracowane w orzecznictwie kryteria dotyczące, w odniesieniu do skargi o odszkodowanie, oceny przesłanki dotyczącej bezprawnego zachowania zarzucanego zainteresowanej instytucji.

1. Uwagi wstępne dotyczące wypracowanych w orzecznictwie kryteriów oceny bezprawności w ramach żądania odszkodowania

29 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że stwierdzenie niezgodności z prawem aktu prawnego Unii, na przykład w ramach skargi o stwierdzenie nieważności, jakkolwiek godne ubolewania, nie jest wystarczające, by uznać, że została spełniona przesłanka powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii dotycząca bezprawności zachowania zarzucanego instytucjom. W celu uznania, że przesłanka ta jest spełniona, orzecznictwo wymaga bowiem, by strona skarżąca wykazała, w pierwszej kolejności, że dana instytucja dopuściła się nie zwykłej niezgodności z prawem, ale wystarczająco istotnego naruszenia normy prawnej mającej na celu przyznanie praw jednostkom (zob. wyrok z dnia 4 lipca 2000 r., Bergaderm i Goupil/Komisja, C-352/98 P, EU:C:2000:361, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo). Następnie strona skarżąca powinna wykazać spełnienie dwóch pozostałych przesłanek koniecznych dla powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii, a mianowicie wystąpienie rzeczywistej szkody i bezpośredniego związku przyczynowego między tą szkodą a rozpatrywaną bezprawnością.

30 W odniesieniu, w szczególności, do środków ograniczających, Trybunał w wyroku z dnia 30 maja 2017 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (C-45/15 P, EU:C:2017:402, pkt 62), wyjaśnił, w oparciu zresztą o swoje utrwalone orzecznictwo, że „to do strony podnoszącej odpowiedzialność pozaumowną Unii należy przedstawienie jednoznacznych dowodów zarówno na istnienie, jak i na zakres szkody, na którą się powołuje, a także na istnienie wystarczająco bezpośredniego związku przyczynowego między zachowaniem danej instytucji a podnoszoną szkodą”.

31 Z drugiej strony, także zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, dowód istnienia wystarczająco istotnego naruszenia ma na celu zapobieganie – zwłaszcza w dziedzinie środków ograniczających – sytuacji, w której zadanie, jakie dana instytucja jest zobowiązana wypełnić w interesie ogólnym Unii i jej państw członkowskich, jest utrudnione przez ryzyko, że ostatecznie instytucja ta będzie musiała pokryć szkody poniesione przez osoby, których dotyczą jej akty, z wyjątkiem ponoszonych przez te jednostki majątkowych lub niemajątkowych konsekwencji uchybień, które dana instytucja popełniła w sposób rażący i nieusprawiedliwiony (zob. podobnie wyroki: z dnia 11 lipca 2007 r., Schneider Electric/Komisja, T-351/03, EU:T:2007:212, pkt 125; z dnia 23 listopada 2011 r., Sison/Rada, T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 34; z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada, T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 51).

32 Sąd uważa, że po tych wstępnych uwagach należy najpierw zbadać zarzut drugi podniesiony przez skarżącą, a następnie zarzut pierwszy.

2. W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu wymogów materialnych umieszczenia w wykazach

a) Argumenty stron

33 Skarżąca podnosi, w pierwszej kolejności, że Rada nie uzasadniła umieszczenia w spornych wykazach w sposób wystarczający, za pomocą konkretnych okoliczności faktycznych. Ponadto podnosi ona, że w wyroku z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada (T-128/12 i T-182/12, niepublikowanym, EU:T:2013:312) (zob. pkt 6 powyżej), Sąd stwierdził, że rozporządzenie Rady (UE) nr 267/2012 z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylające rozporządzenie (UE) nr 961/2010 (Dz.U. 2012, L 88, s. 1) jest dotknięte oczywistym błędem w ocenie, ponieważ Rada nie wykazała, że skarżąca była faktycznie kontrolowana przez IRSL.

34 Tak więc, opierając się w szczególności na wyroku z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (T-384/11, EU:T:2014:986), skarżąca twierdzi przede wszystkim, że Rada nie miała żadnych uprawnień dyskrecjonalnych w odniesieniu do obowiązku ustalenia zasadności spornych środków ograniczających, gdyż obowiązek ów wynikał z ciążącego na niej obowiązku poszanowania praw podstawowych, w szczególności prawa do skutecznej ochrony sądowej.

35 W każdym razie, zdaniem skarżącej, dowody i informacje przedstawione a posteriori przez Radę nie mogły na tym etapie zostać uwzględnione i, co za tym idzie, naruszenia przez Radę obowiązku wykazania zasadności spornych wpisów, w chwili ich przyjęcia, nie można usunąć ze skutkiem wstecznym.

36 Ponadto skarżąca wskazuje, że Sąd w pkt 55 wyroku z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada (T-128/12 i T-182/12, niepublikowany, EU:T:2013:312) (zob. pkt 6 powyżej), stwierdził, że Rada przyznała, iż w chwili przyjęcia rozporządzenia nr 961/2010 nie dysponowała jeszcze istotnymi dowodami, które przedstawiła później, ani przedstawionymi przez Republikę Federalną Niemiec w charakterze interwenienta w postępowaniu, w którym zapadł ów wyrok. W odniesieniu do sprawozdań grup ekspertów Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) podniesionych w niniejszej sprawie przez Radę, pochodzących z lat 2012 i 2013, są one również późniejsze od przyjęcia rzeczonego rozporządzenia.

37 Tytułem ewentualnym skarżąca zauważa również, że dowody dostarczone a posteriori przez Radę w sprawie T-182/12, HTTS/Rada (zob. pkt 6 powyżej), również nie mogły uzasadnić umieszczenia w spornych wykazach. W każdym razie dokumenty te nie były w stanie wykazać, że skarżąca rzeczywiście „należy do IRISL lub jest przez nie kontrolowana”. Dokumenty te wskazują wyłącznie, że skarżąca prowadziła działalność agenta morskiego w imieniu SAPID i HDSL.

38 W drugiej kolejności skarżąca, powołując się na wyrok z dnia 16 września 2013 r., Islamic Republic of Iran Shipping Lines i in./Rada (T-489/10, EU:T:2013:453) (zob. pkt 7 powyżej), utrzymuje, że z wyroku tego wynika, iż istnienie związku między, z jednej strony, skarżącą, a z drugiej strony IRISL, SAPID lub HDSL, nie może uzasadniać umieszczenia w spornych wykazach. W istocie bowiem w ww. wyroku Sąd stwierdził wyraźnie, że Rada nie wykazała, iż IRISL było bezpośrednio zaangażowane w działalność rozprzestrzeniania broni jądrowej.

39 Skarżąca podnosi, że ze wszystkich tych względów Rada naruszyła jasne i precyzyjne przepisy prawa, które nie sprawiają trudności w stosowaniu czy interpretacji i nie należą do szczególnie złożonych. Rada naruszyła zatem zobowiązania ciążące na administracji w zwykły sposób rozważnej i starannej, zgodnie z kryteriami wymienionymi zresztą w utrwalonym orzecznictwie sądu Unii, jak w wyrokach: z dnia 23 listopada 2011 r., Sison/Rada (T-341/07, EU:T:2011:687, pkt 36, 37); z dnia 25 listopada 2014 r., Safa Nicu Sepahan/Rada (T-384/11, EU:T:2014:986, pkt 53); z dnia 18 lutego 2016 r., Jannatian/Rada (T-328/14, niepublikowanym, EU:T:2016:86, pkt 44).

40 Rada ze swej strony podnosi w duplice, przede wszystkim, zbyt późne podniesienie zarzutu szczegółowego opartego na naruszeniu obowiązku dostarczenia dowodów na poparcie powodów umieszczenia w spornych wykazach, ze względu na to, że w jej opinii chodzi o nowy zarzut, podniesiony przez skarżącą dopiero na etapie repliki.

41 Co do istoty Rada, popierana przez Komisję, która przyłącza się do jej uwag, podnosi, że nie naruszyła prawa w sposób wystarczająco istotny, i kwestionuje wszystkie argumenty skarżącej.

b) Ocena Sądu

42 Należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem skarga o odszkodowanie oparta na art. 340 akapit drugi TFUE stanowi autonomiczny środek zaskarżenia, który różni się od skargi o stwierdzenie nieważności, ponieważ jej celem nie jest usunięcie z obrotu prawnego aktu prawnego, lecz naprawienie szkody wyrządzonej osobom trzecim przez instytucję Unii (wyroki: z dnia 2 grudnia 1971 r., 5/71 Zuckerfabrik Schöppenstedt/Rada, EU:C:1971:116, pkt 3; z dnia 18 września 2014 r., Georgias i in./Rada i Komisja, T-168/12, EU:T:2014:781, pkt 32).

43 Bezsporne jest ponadto, że art. 215 TFUE, który stanowi na gruncie tego traktatu podstawę prawną pozwalającą Radzie na przyjęcie środków ograniczających wobec osób fizycznych lub prawnych, jest postanowieniem pomostowym między, z jednej strony, celami traktatu UE w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (WPZiB), które Unia i państwa członkowskie starają się osiągnąć (zob., w szczególności, art. 24 ust. 3 TUE, zgodnie z którym państwa członkowskie popierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, politykę zewnętrzną i bezpieczeństwa Unii w duchu lojalności i solidarności wzajemnej oraz szanują działania Unii w tej dziedzinie), a z drugiej strony, działaniami Unii zmierzającymi do przyjęcia środków gospodarczych lub ograniczających należących do zakresu traktatu FUE, które są niezbędne do osiągnięcia tych celów (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 89 i przytoczone tam orzecznictwo).

44 W tym kontekście indywidualny środek ograniczający, którego przedmiotem może być podmiot niepaństwowy, taki jak środek w postaci zamrożenia środków finansowych, nie jest sam w sobie aktem autonomicznym Rady posiadającym charakter sankcji karnej lub administracyjnej wydanej wobec tego podmiotu, lecz stanowi środek konieczny, w rozumieniu art. 215 ust. 2 TFUE, do wdrożenia tej konkretnej polityki, mający na celu umożliwienie Unii stopniowe osiągnięcie konkretnego skutku, który pragnie zrealizować w stosunkach międzynarodowych, czyli w niniejszym przypadku zakończenie rozprzestrzeniania broni jądrowej przez Islamską Republikę Iranu.

45 Ponadto należy zauważyć, że zgodnie z równie utrwalonym orzecznictwem szerszy cel polegający na utrzymaniu pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, zgodnie z celami działań zewnętrznych Unii wymienionymi w art. 21 TUE, jest tego rodzaju, że uzasadnia negatywne konsekwencje, nawet znaczne, dla niektórych podmiotów, wynikające z decyzji wykonawczych do aktów przyjętych przez Unię w celu realizacji tego celu podstawowego (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 2017 r., Rosneft, C-72/15, EU:C:2017:236, pkt 150 i przytoczone tam orzecznictwo).

46 Tak więc przy dokonywaniu oceny zachowania danej instytucji Sąd, do którego wpłynęła skarga o odszkodowanie wniesiona przez podmiot gospodarczy, jest również zobowiązany, zwłaszcza w świetle postanowień art. 215 ust. 2 TFUE, do uwzględnienia tego podstawowego celu polityki zagranicznej Unii, chyba że podmiot ten jest w stanie wykazać, że Rada uchybiła swoim wiążącym zobowiązaniom w sposób oczywisty i nieusprawiedliwiony lub w ten sam sposób naruszyła prawo podstawowe uznane przez Unię.

47 W tych okolicznościach i biorąc pod uwagę, w szczególności, stopniowy wzrost, w okresie wystąpienia okoliczności faktycznych będących przedmiotem niniejszej skargi, intensywności środków ograniczających przyjętych przez Radę w reakcji na działalność Islamskiej Republiki Iranu polegającą na rozprzestrzenianiu broni jądrowej, ingerencja w działalność gospodarczą HTTS oraz w swobodę zarządzania jej własnymi zasobami finansowymi, wynikająca z zamrożenia jej środków finansowych nałożonego rozpatrywanym środkiem ograniczającym, nie może zostać uznana automatycznie za źródło powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii. Trzeba jeszcze, zgodnie z kryteriami ustalonymi przez orzecznictwo zapoczątkowane wyrokiem z dnia 4 lipca 2000 r., Bergaderm i Goupil/Komisja (C-352/98 P, EU:C:2000:361, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo) (zob. pkt 29 powyżej), aby sąd rozpatrujący kwestię odpowiedzialności pozaumownej stwierdził w danym

przypadku istnienie rażących i nieusprawiedliwionych uchybień lub oczywistych błędów w ocenie ze strony danej instytucji, dotyczących istnienia więzi pomiędzy zainteresowanym a innymi wchodzącymi w grę spółkami, takimi jak, w pierwszej kolejności, IRISL.

48 Ponadto ewentualne stwierdzenie nieważności jednego lub kilku aktów Rady leżących u źródła szkód podnoszonych przez skarżącą, nawet jeżeli taka nieważność zostałaby ustalona na mocy wyroku Sądu wydanego przed wniesieniem skargi o odszkodowanie, nie stanowi niewzruszalnego dowodu wystarczająco poważnego naruszenia ze strony tej instytucji, pozwalającego stwierdzić ipso iure odpowiedzialność Unii.

49 Ponadto należy zauważyć, że w odróżnieniu od skargi o stwierdzenie nieważności skarga o ustalenie odpowiedzialności pozaumownej może być wniesiona w ciągu pięciu lat od zdarzenia stanowiącego podstawę rozpatrywanej szkody. W konsekwencji instytucja, której odpowiedzialność pozaumowna jest podnoszona, ma co do zasady prawo powoływania się w swojej obronie na wszystkie istotne okoliczności, które miały miejsce przed złożeniem, we wskazanym wyżej terminie, skargi o odszkodowanie wniesionej przeciwko niej, tak jak strona skarżąca może wykazać zakres i rozmiar poniesionej przez nią szkody za pomocą elementów o charakterze dowodowym, które pojawiły się po wystąpieniu szkody.

50 Jeśli chodzi o możliwość podnoszenia przez instytucję na swoją obronę wszystkich istotnych okoliczności, które miały miejsce przed wniesieniem skargi o odszkodowanie skierowanej przeciwko niej, należy wyjaśnić, że możliwość ta odpowiada konieczności określenia przez właściwy sąd, w poszanowaniu zasady kontradyktoryjności, znaczenia i wagi okoliczności faktycznych podnoszonych przez strony w celu orzeczenia w przedmiocie ewentualnej odpowiedzialności pozaumownej Unii. Taka możliwość jest szczególnie uzasadniona w dziedzinie działalności Unii, takiej jak WPZiB, która z powodu charakteru swoich celów i treści podlega zasadom i procedurom specjalnie ustanowionym w traktatach (zob. art. 24 ust. 1 akapit drugi TUE), pozwalającym, w szczególności, na uwzględnienie w razie potrzeby zmian okoliczności faktycznych i prawnych w czasie, będących przedmiotem międzynarodowego działania Unii.

51 Z tego względu odmówienie skuteczności dowodom przedstawionym przez odnośną instytucję w ramach postępowania ze skargi o odszkodowanie, w sytuacji gdy instytucja ta na podstawie decyzji przyjętej zgodnie z tytułem V rozdział 2 traktatu UE zastosowała na mocy art. 215 ust. 2 TFUE rozpatrywany środek w postaci zamrożenia środków finansowych, oznaczałoby poważne utrudnienie skutecznego wykonywania kompetencji w zakresie WPZiB, które traktaty przyznają instytucjom Unii, przewidując w celu realizacji tej polityki przyjmowanie przez nie środków ograniczających.

52 Po przedstawieniu tych założeń należy w niniejszej sprawie przypomnieć w pierwszym rzędzie, iż w pkt 41 i 42 wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716), Sąd uznał, że stwierdzenie nieważności ze skutkiem natychmiastowym rozporządzenia nr 961/2010 mogłoby w sposób poważny i nieodwracalny zaszkodzić skuteczności środków ograniczających przyjętych przez to rozporządzenie wobec Islamskiej Republiki Iranu, ponieważ „nie można wykluczyć, że w istocie zastosowanie wobec skarżącej środków ograniczających może wszakże okazać się uzasadnione”.

53 Tak więc w ramach skargi o odszkodowanie Sąd nie może pomijać istotnych powodów oraz dowodów przedstawionych na swoją obronę przez Radę w celu wykazania, że przesłanka powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii nie została spełniona.

54 Następnie, jeśli chodzi o pierwszy zarzut szczegółowy podniesiony przez skarżącą, dotyczący wystarczająco istotnego naruszenia wymogów materialnych umożliwiających uzasadnienie umieszczenia jej nazwy w spornych wykazach, a to ze względu na pośredni związek między jej działalnością gospodarczą i działalnością gospodarczą IRISL (zob. pkt 4 powyżej), należy w pierwszej kolejności podnieść, że stawiany temu argumentowi przez Radę zarzut zgłoszenia po terminie (zob.

pkt 40 powyżej), nie ma znaczenia, ponieważ skarżąca od złożenia skargi o odszkodowanie opierała swe żądania naprawienia szkody na tym w szczególności argumencie, a zatem stanowi on logiczne rozwinięcie badanego tu zarzutu.

55 Jednakże, jeśli chodzi, w pierwszej kolejności, o zakwalifikowanie jako spółki „pozostającej w posiadaniu lub pod kontrolą innego podmiotu", którą to kwalifikację skarżąca podważa w odniesieniu do siebie, gdyż – jak twierdzi – nie znajduje się ani w posiadaniu, ani pod kontrolą IRISL, wystarczy zauważyć, że pojęcie to nie ma w niniejszej sprawie tego samego zakresu co pojęcie określone w sposób ogólny w prawie spółek, jeżeli chodzi o ustalenie handlowej odpowiedzialności spółki, która prawnie jest zależna od decyzji innego podmiotu prawa handlowego.

56 W ramach oceny zgodności środka ograniczającego z prawem pojęcie to odnosi się bowiem do sytuacji, w której osoba fizyczna lub prawna zaangażowana w działalność rozprzestrzeniania broni jądrowej danego państwa jest w stanie wywierać wpływ na decyzje handlowe innego przedsiębiorstwa, z którym łączą ją stosunki handlowe, i to nawet w braku jakiegokolwiek związku prawnego, własnościowego lub kapitałowego między jednym i drugim podmiotem gospodarczym.

57 W tym względzie Trybunał skądinąd uznał wprost, że Rada musi każdorazowo dokonać oceny, czy podmiot „pozostaje w posiadaniu lub pod kontrolą" przy uwzględnieniu między innymi zakresu posiadania lub intensywności kontroli, ponieważ instytucja ta dysponuje w tym względzie pewnym zakresem swobodnego uznania (wyroki: z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada, T-128/12 i T-182/12, niepublikowany, EU:T:2013:312, pkt 48; z dnia 6 września 2013 r., Bateni/Rada, T-42/12 i T-181/12, niepublikowany, EU:T:2013:409, pkt 45; zob. również podobnie wyrok z dnia 13 marca 2012 r., Melli Bank/Rada, C-380/09 P, EU:C:2012:137, pkt 40–42).

58 Tymczasem informacje i dowody przedstawione w niniejszym przypadku przez Radę stanowią istotne, wystarczająco precyzyjne i spójne poszlaki pozwalające stwierdzić w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie, że okoliczność, iż HTTS „znajdowała się pod kontrolą i/lub działa[ła] na rachunek IRISL", należy uznać za przynajmniej prawdopodobną.

59 Zatem, na przykład, okoliczności takie, jak działalność prowadzona przez skarżącą jako agenta morskiego na rzecz podmiotów ściśle związanych z IRISL, spośród których pewne, a mianowicie HDSL i SAPID, używają statków udostępnionych im przez IRISL, powiązania finansowe między, z jednej strony, skarżącą, a z drugiej strony HDSL i SAPID, jak również między skarżącą a spółką zależną IRISL w Unii, poświadczone w sprawozdaniu z audytu z dnia 31 grudnia 2010 r., fakt uprzedniego wykonywania funkcji dyrektora prawnego IRISL przez dyrektora skarżącej N. Bateniego i wreszcie wspólny adres skarżącej i IRISL Europe, stanowią całokształt istotnych i spójnych poszlak faktycznych, niekwestionowanych zresztą przez skarżącą, na rzecz istnienia ścisłych powiązań między nią a IRISL. Ponadto, jak wskazuje Rada, w wyroku z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada (T-128/12 i T-182/12, niepublikowanym, EU:T:2013:312, pkt 56), Sąd podkreślił, że chociaż w ramach skierowanej do niego skargi o stwierdzenie nieważności nie mógł uwzględnić informacji przedstawionych przez Republikę Federalną Niemiec, które zresztą pokrywały się częściowo ze wspomnianymi wyżej poszlakami, nie można wykluczyć, że takie informacje mogą umożliwić „ze względu na ich szczegółowy i istotny charakter, uzasadnienie umieszczenia [nazwy] skarżącej" w spornych wykazach.

60 Co za tym idzie, jak wynika z całości dowodów oraz poszlak przedstawionych w niniejszej sprawie przez Radę, instytucja ta, przyjmując rozpatrywany środek w postaci zamrożenia środków finansowych, nie dopuściła się rażących i nieusprawiedliwionych uchybień ani oczywistych błędów w ocenie, jeśli chodzi o intensywność związków handlowych HTTS z IRISL, a za pośrednictwem tej spółki – z działalnością Islamskiej Republiki Iranu w zakresie rozprzestrzeniania broni jądrowej, które mogłyby uzasadniać – w przypadku spełnienia pozostałych przesłanek powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii – obowiązek naprawienia szkód, które w konsekwencji poniosła HTTS (zob.

pkt 59 powyżej). W każdym razie skarżąca nie przedstawiła dowodów wystarczająco konkretnych i istotnych, mogących uzasadnić odpowiedzialność Rady z powodu popełnienia poważnych i nieusprawiedliwionych uchybień.

61 Wynika stąd, że pierwszy zarzut szczegółowy, dotyczący wystarczająco istotnego naruszenia wymogów materialnych umieszczenia w wykazie, polegającego na tym, że Rada nie wykazała na podstawie wystarczających dowodów, iż skarżąca pozostawała pod kontrolą IRISL, należy oddalić.

62 Co się tyczy drugiego zarzutu szczegółowego, dotyczącego braku uzasadnienia spornych umieszczeń nazwy HTTS w spornych wykazach w następstwie, w tym przypadku, stwierdzenia przez Sąd nieważności umieszczenia IRISL i pozostałych towarzystw żeglugowych, w tym HDSL i SAPID, należy ponownie wskazać (zob. pkt 48 powyżej), że nieważność tych ostatnich wpisów sama w sobie nie jest wystarczająca do ustalenia, że wspomniane umieszczenie HTTS w spornych wykazach było naruszeniem prawa wystarczająco istotnym, aby spowodować powstanie odpowiedzialności Unii.

63 W tym względzie należy przypomnieć, że w czasie umieszczenia nazwy skarżącej w spornych wykazach, najpierw przez rozporządzenie nr 668/2010, a następnie przez rozporządzenie nr 961/2010, nie została jeszcze stwierdzona nieważność umieszczenia w wykazach nazw IRISL, HDSL i SAPID. Następnie – i przede wszystkim – należy stwierdzić, że Rada słusznie podnosi, iż w niniejszym przypadku umieszczenie w wykazie nazwy IRISL opierało się głównie na sprawozdaniu Komitetu ds. Sankcji Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych, wykazującym trzy oczywiste wypadki naruszenia przez to przedsiębiorstwo embarga na broń wprowadzonego rezolucją 147 (2007) Rady Bezpieczeństwa. Tymczasem w świetle wniosków zawartych w tym sprawozdaniu stwierdzenia, że IRISL było zaangażowane w działalność Islamskiej Republiki Iranu związaną z rozprzestrzenianiem broni jądrowej, nie można w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie uznać za oczywiście błędne, co zresztą również nie zostało zakwestionowane przez skarżącą w sposób poparty dowodami. W konsekwencji późniejsze stwierdzenie nieważności umieszczenia nazw IRISL, SAPID i HDSL, podnoszone obecnie przez skarżącą, nie pozwala uznać, że Rada popełniła oczywisty błąd w ocenie, mający charakter na tyle poważny i nieusprawiedliwiony, aby powodować powstanie odpowiedzialności pozaumownej Unii.

64 W tych okolicznościach ostatecznie nie można zarzucać Radzie, że uzasadniając sporne umieszczenie w wykazach nazwy skarżącej istniejącymi powiązaniami między nią a IRISL dopuściła się nieprawidłowości, która nie zostałaby popełniona w podobnych okolicznościach przez administrację w zwykły sposób rozważną i staranną, której traktaty nadają szczególne uprawnienia, takie jak odnoszące się do przyjmowania środków ograniczających uznanych za niezbędne w ramach działania Unii zmierzającego do zapewnienia utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, zagrożonych potencjalnie przez działalność polegającą na rozprzestrzenianiu broni jądrowej Islamskiej Republiki Iranu (zob. pkt 44 powyżej).

65 Wynika stąd, że drugi zarzut szczegółowy, oparty na niezgodności z prawem spornych umieszczeń w wykazach w następstwie stwierdzenia nieważności ex tunc umieszczeń w wykazach nazw IRISL, HDSL i SAPID, również nie może zostać uwzględniony, w związku z czym drugi zarzut podniesiony przez skarżącą powinien zostać oddalony w całości.

66 To właśnie w świetle powyższych rozważań należy obecnie zbadać zarzut pierwszy, podniesiony przez skarżącą na poparcie jej skargi o odszkodowanie.

3. W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia

a) Argumenty stron

67 W celu wykazania, że zarzucany brak uzasadnienia spornych umieszczeń w wykazach stanowi wystarczająco istotne naruszenie normy prawnej mającej na celu przyznanie praw jednostkom, skarżąca podnosi przede wszystkim, na poparcie tego zarzutu, wyrok z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716), stwierdzający nieważność ze względu na brak uzasadnienia umieszczenia jej nazwy w wykazie ujętym w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010 (zob. pkt 5 powyżej). Skarżąca podnosi zasadniczo, że w tym wyroku Sąd wskazał w szczególności, że obowiązek uzasadnienia stanowi podstawową zasadę prawa Unii, od której można odstąpić wyłącznie z nadrzędnych względów. W związku z powyższym zainteresowany powinien zostać poinformowany o uzasadnieniu umieszczenia jego nazwy w wykazie w zasadzie w tym samym czasie co o niekorzystnym dla niego akcie.

68 Ponadto w replice skarżąca podnosi, po raz pierwszy na poparcie tego zarzutu, argument, zgodnie z którym naruszenie obowiązku uzasadnienia, a także brak przedstawienia specyficznych i konkretnych powodów umieszczenia jego nazwy w spornych wykazach, w niniejszym przypadku spowodował również naruszenie prawa do skutecznej ochrony sądowej. W ten sposób Rada naruszyła jej zdaniem zasadę podstawową prawa Unii, służącą ochronie jednostek, której naruszenie może prowadzić do powstania odpowiedzialności Unii.

69 W niniejszym przypadku, jak twierdzi skarżąca, uzasadnienie jest tym bardziej niewystarczające, a zatem stanowi poważne i nieusprawiedliwione uchybienie ze strony Rady, że przed ogłoszeniem wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716), instytucja ta nie przedstawiła żadnego dowodu, który mógłby uzasadnić umieszczenie nazwy HTTS w załączniku VIII do rozporządzenia nr 961/2010. W tym względzie skarżąca powołuje się w szczególności na swoje pisma z dni 10 i 13 września 2010 r., w których zwróciła się do Rady o ponowne rozważenie decyzji o umieszczeniu nazwy skarżącej w spornych wykazach i przesłała jej pewne dokumenty w tym względzie, a także na swoje pismo z dnia 23 listopada 2010 r., w którym zażądała dostępu do akt.

70 Wreszcie, zdaniem skarżącej, Rada naruszyła jej prawo do skutecznej ochrony sądowej, ponieważ po każdym wyroku stwierdzającym nieważność umieszczenia jej nazwy w spornych wykazach, nazwa HTTS była natychmiast ponownie w nich umieszczana na podstawie uzasadnienia tylko nieznacznie zmienionego w stosunku do podanego początkowo. Ponadto to zachowanie Rady świadczy o postawie, jaką instytucja ta prezentowała w sposób konsekwentny wobec skarżącej.

71 Rada, wspierana przez Komisję, kwestionuje tę argumentację.

b) Ocena Sądu

72 Przed oceną co do istoty poszczególnych zarzutów szczegółowych odnoszących się do pierwszego zarzutu podniesionego przez skarżącą należy zbadać w kontekście niniejszego postępowania zarzut niedopuszczalności, który Rada wywodzi z faktu, iż skarżąca przedstawiła argumenty dotyczące, po pierwsze, naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej, a po drugie braku dowodów na poparcie zasadności spornych umieszczeń w wykazach, dopiero na etapie repliki, z przekroczeniem terminu.

1) W przedmiocie przekroczenia terminu do podniesienia argumentu dotyczącego, w pierwszej kolejności, naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej

73 W tym względzie należy najpierw oddalić jako bezskuteczny zarzut szczegółowy skarżącej oparty na fakcie, że Rada automatycznie umieściła jej nazwę w spornych wykazach pomimo stwierdzających nieważność wyroków: z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716); z dnia 12 czerwca 2013 r., HTTS/Rada (T-128/12 i T-182/12, niepublikowanego, EU:T:2013:312) (zob. pkt 70 powyżej). Przedmiotem niniejszego sporu, tak jak został on ograniczony ratione temporis przez samą skarżącą, nie jest bowiem żądanie naprawienia szkody, jaką spółka ta miała ponieść z powodu ponownego umieszczenia jej nazwy w wykazach w następstwie każdego z tych wyroków, lecz naprawienie szkód, które poniosła w okresie między dniem 26 lipca 2010 r. i dniem 23 stycznia 2012 r. (zob. pkt 22 powyżej). W związku z tym zachowanie Rady po dniu 23 stycznia 2012 r. jest pozbawione jakiegokolwiek znaczenia dla niniejszego sporu.

74 Jeśli chodzi następnie o podniesiony przez Radę zarzut, że dwa dodatkowe argumenty przywołane przez skarżącą w replice zostały podniesione po terminie, w pierwszej kolejności należy wskazać, że HTTS w skardze jasno powiązał obowiązek uzasadnienia umieszczenia jej nazwy w wykazach osób związanych z działalnością IRISL z ciążącym na Radzie obowiązkiem poinformowania skarżących o przyczynach takich wpisów (zob. pkt 67 powyżej).

75 Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada skutecznej ochrony sądowej oznacza, że organ Unii, który wydał akt powodujący nałożenie środków ograniczających na osobę lub podmiot niepaństwowy, jest zobowiązany do poinformowania zainteresowanej osoby lub zainteresowanego podmiotu o powodach uzasadniających ten akt w miarę możliwości bądź w chwili przyjmowania aktu, bądź przynajmniej najszybciej, jak to jest możliwe, po jego przyjęciu, w celu umożliwienia tym osobom lub podmiotom niepaństwowym skutecznego skorzystania z prawa do wniesienia skargi (wyroki: z dnia 16 listopada 2011 r., Bank Melli Iran/Rada, C-548/09 P, EU:C:2011:735, pkt 47 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 18 lipca 2013 r., Komisja i in./Kadi, C-584/10 P, C-593/10 P i C-595/10 P, EU:C:2013:518, pkt 100).

76 Obowiązek uzasadnienia niekorzystnego aktu, stanowiący przejaw zasady poszanowania prawa do obrony, ma bowiem na celu, po pierwsze, zapewnić zainteresowanemu wskazówki wystarczające do ustalenia, czy akt jest zasadny lub ewentualnie, czy nie zawiera wady pozwalającej na zakwestionowanie jego ważności przed sądem Unii, a po drugie, zapewnić sądowi Unii możliwość kontroli zgodności z prawem tego aktu w możliwie najszerszym zakresie (wyroki: z dnia 15 listopada 2012 r., Rada/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, pkt 49; z dnia 18 lutego 2016 r., Rada/Bank Mellat, C-176/13 P, EU:C:2016:96, pkt 74; z dnia 11 lipca 2007 r., Sison/Rada, T-47/03, niepublikowany, EU:T:2007:207, pkt 185).

77 Ponadto, ponieważ zainteresowanemu nie przysługuje prawo do bycia wysłuchanym przed przyjęciem wobec niego pierwotnej decyzji o zamrożeniu środków finansowych, poszanowanie obowiązku uzasadnienia ma tym większe znaczenie, że stanowi ono jedyną gwarancję umożliwiającą zainteresowanemu skuteczne skorzystanie z będących w jego dyspozycji środków zaskarżenia w celu zakwestionowania legalności wspomnianej decyzji, przynajmniej po jej wydaniu (wyroki: z dnia 15 listopada 2012 r., Rada/Bamba, C-417/11 P, EU:C:2012:718, pkt 51; z dnia 12 grudnia 2006 r., Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran/Rada, T-228/02, EU:T:2006:384, pkt 140; z dnia 11 lipca 2007 r., Sison/Rada, T-47/03, niepublikowany, EU:T:2007:207, pkt 187).

78 Zatem, jak wynika w szczególności z orzecznictwa przytoczonego w pkt 75–77 powyżej, obowiązek uzasadnienia i towarzyszące mu prawo zainteresowanego do otrzymania informacji o specyficznych i konkretnych powodach umieszczenia go w wykazach, o których jest mowa, mają na celu nie tylko zagwarantowanie poszanowania prawa do obrony, lecz również zasady skutecznej ochrony sądowej.

79 W związku z tym w ramach niniejszego sporu o odszkodowanie zarzut szczegółowy dotyczący naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej, podniesiony przez skarżącą dopiero na etapie repliki, należy uznać za rozszerzenie w trakcie postępowania pierwszego zarzutu opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia i prawa skarżącej do otrzymania informacji o specyficznych i konkretnych powodach umieszczenia jej nazwy w omawianych wykazach (zob. pkt 74 powyżej). W konsekwencji tego zarzutu szczegółowego nie można uznać za nowy zarzut, podniesiony przez skarżącą po terminie.

2) W przedmiocie przekroczenia terminu do podniesienia argumentu dotyczącego, w drugiej kolejności, braku powiadomienia o dowodach przez Radę

80 Skarżąca zarzuca Radzie, że nie przedstawiła ona dowodów na poparcie uzasadnienia umieszczenia skarżącej w spornych wykazach. W tym względzie powołuje się ona w szczególności na swoje pismo z dnia 23 listopada 2010 r. (zob. pkt 69 powyżej). Argumentując w ten sposób, strona skarżąca powołuje się w istocie na naruszenie przez Radę przysługującego skarżącej prawa dostępu do akt sprawy.

81 W tym zakresie należy bowiem przypomnieć, że w pkt 19 wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716), Sąd wskazał w ramach opisu okoliczności powstania sporu, że przed wniesieniem skargi w sprawie T-562/10 Rada w rzeczywistości nie odpowiedziała na pismo skarżącej z dnia 23 listopada 2010 r. W wyroku tym Sąd ograniczył jednak następnie swoją analizę jedynie do zarzutu opartego na braku uzasadnienia, nie uwzględniając zatem drugiego zarzutu, dotyczącego przestrzegania szczegółowych warunków prawa dostępu do akt sprawy.

82 Tymczasem skarżąca nie zakwestionowała w skardze oddalenia przez Radę wniosku skarżącej o udostępnienie akt sprawy, a zatem ów zarzut szczegółowy, nawet podniesiony jako ewentualne naruszenie prawa do skutecznej ochrony sądowej, powinien zostać uznany za niedopuszczalny zgodnie z art. 84 § 1 regulaminu postępowania, ponieważ stanowi on nowy zarzut, który nie opiera się na okolicznościach prawnych lub faktycznych, które zostały ujawnione dopiero w toku postępowania.

83 Po oddaleniu owego zarzutu szczegółowego o charakterze formalnym należy obecnie przejść do analizy co do istoty pierwszego zarzutu podniesionego przez skarżącą.

3) W przedmiocie zasadności zarzutu pierwszego

84 Ponieważ argumenty, jakie strony wysunęły w przedmiocie tego zarzutu, zostały odpowiednio streszczone w pkt 67–71 powyżej, wystarczy tutaj przypomnieć, w pierwszej kolejności, że w rozporządzeniu nr 668/2010 powodem umieszczenia nazwy HTTS w załączniku V do rozporządzenia nr 423/2007 było to, że skarżąca „[d]ziała[ła] w imieniu HDSL w Europie", a nazwa spółki HDSL została natomiast umieszczona w spornych wykazach ze względu na to, że „[d]ziała[ła]w imieniu IRISL, świadcząc obsługę kontenerów z wykorzystaniem statków należących do IRISL". Wreszcie w rozporządzeniu nr 961/2010 powodem umieszczenia nazwy HTTS w załączniku VIII do tego rozporządzenia było to, że spółka ta „[była] kontrolowana przez IRISL i/lub działa w ich imieniu" (zob. pkt 4 powyżej).

85 Po przypomnieniu powodów spornych wpisów należy w odniesieniu do naruszenia obowiązku uzasadnienia pierwotnego umieszczenia nazwy skarżącej w wykazie ujętym w załączniku do rozporządzenia nr 668/2010 w pierwszej kolejności stwierdzić, że skarżąca opiera się najwyraźniej na błędnej interpretacji wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716). Wyrok ten bowiem dotyczy jedynie ważności rozporządzenia nr 961/2010, dotyczącego umieszczenia nazwy skarżącej w wykazie załączonym do rzeczonego rozporządzenia, gdyż Sąd nie orzekł w żaden sposób w przedmiocie niewystarczającego charakteru uzasadnienia jej pierwotnego umieszczenia w wykazie na

mocy rozporządzenia nr 668/2010. Dosłowne odczytanie uzasadnienia rzeczonego wyroku jest zresztą już samo w sobie wystarczające, aby dojść do takiego wniosku. Punkt 39 tego wyroku brzmi bowiem następująco:

„W tych okolicznościach należy stwierdzić, że wydaje się, iż Rada naruszyła obowiązek uzasadnienia przewidziany w art. 296 akapit drugi TFUE i w art. 36 ust. 3 rozporządzenia nr 961/2010. Zarzut pierwszy [dotyczący braku uzasadnienia tego rozporządzenia] wydaje się w związku z tym zasadny i należy go uwzględnić".

86 W każdym razie, ponieważ skarżąca nie zakwestionowała zgodności z prawem rozporządzenia nr 668/2010 w drodze skargi o stwierdzenie nieważności (zob. pkt 3 powyżej), do skarżącej należy wykazanie w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie bezprawności tego środka ograniczającego jako warunku, który może pozwolić Sądowi – przy założeniu, że pozostałe przesłanki powstania odpowiedzialności Unii są spełnione, co nie zostało wykazane – zobowiązać Radę do naprawienia szkód podnoszonych przez skarżącą (zob. pkt 29 powyżej). Powołanie się w niniejszej sprawie przez skarżącą na wyrok z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716) (zob. pkt 67 powyżej), nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, że przesłanka dotycząca istnienia wystarczająco istotnego naruszenia prawa została spełniona w odniesieniu do pierwotnego umieszczenia nazwy skarżącej w wykazie rozporządzeniem nr 668/2010, ponieważ należy domniemywać zgodność z prawem tego aktu w braku skargi o stwierdzenie nieważności, aż do wykazania przeciwieństwa.

87 Następnie, co się tyczy rozporządzenia nr 961/2010, bezsporne jest, że w wyroku z dnia 7 grudnia 2011 r., HTTS/Rada (T-562/10, EU:T:2011:716), Sąd stwierdził nieważność tego aktu w odniesieniu do skarżącej ze względu na niewystarczający charakter uzasadnienia umieszczenia jej nazwy w wykazie załączonym do rzeczonego rozporządzenia.

88 Jednakże, co się tyczy obecnie powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii wynikającej, w stosownych przypadkach, ze stwierdzenia nieważności tego rozporządzenia, z utrwalonego orzecznictwa wynika co do zasady, że niewystarczający charakter uzasadnienia aktu prawnego nie może prowadzić do powstania odpowiedzialności Unii (wyrok z dnia 11 lipca 2007 r., T-47/03, Sison/Rada, niepublikowany, EU:T:2007:207, pkt 238).

89 Niemniej jednak w ramach niniejszej skargi o odszkodowanie zgodność z prawem rozpatrywanego środka ograniczającego musi w każdym razie być oceniana również w świetle uzasadnienia późniejszego, przywołanego przez Radę w jej decyzji 2012/35/WPZiB, z dnia 23 stycznia 2012 r. zmieniającej decyzję 2010/413/WPZiB w sprawie środków ograniczających wobec Iranu (Dz.U. 2012, L 19, s. 22), która podtrzymała umieszczenie nazwy skarżącej w wykazie ujętym w załączniku do decyzji 2010/413/WPZiB z dnia 26 lipca 2010 r. w sprawie środków ograniczających wobec Iranu i uchylającej wspólne stanowisko 2007/140/WPZiB (Dz.U. 2010, L 195, s. 39), z następującym uzasadnieniem:

„Firma kontrolowana przez IRISL lub działająca w imieniu IRISL. HTTS jest zarejestrowana pod tym samym adresem co IRISL Europe GmbH w Hamburgu, a jej szef, [N.] Bateni, był wcześniej pracownikiem IRISL".

90 W rzeczywistości bowiem to dodatkowe uzasadnienie pozwala w ramach niniejszej skargi zmierzającej do naprawienia szkody, jaką skarżąca miała ponieść w okresie od dnia 26 lipca 2010 r. do dnia 23 stycznia 2012 r., po pierwsze, skarżącej zrozumieć powody, dla których została umieszczona w spornych wykazach w tym okresie oraz, po drugie, Sądowi dokonać całościowej oceny przyczyn, które są źródłem, zdaniem stron, powstania szkody, jaką skarżąca, jej zdaniem, poniosła w rzeczonym okresie.

91 Mając na względzie powyższe rozważania, niniejszy zarzut należy zatem oddalić w całości.

92 Skargę należy oddalić zatem w całości, bez konieczności badania, czy pozostałe przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Unii są spełnione, ani zajmowania stanowiska w przedmiocie zarzutu niedopuszczalności opartego na przedawnieniu.

93 W tych okolicznościach nie ma potrzeby przychylenia się do wniosku skarżącej o zastosowanie środków organizacji postępowania dotyczących przesłuchania jako świadka jej dyrektora i jedynego udziałowca.

IV. W przedmiocie kosztów

94 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę.

95 Zgodnie z art. 138 § 1 regulaminu postępowania instytucje, które wstąpiły do sprawy w charakterze interwenienta, pokrywają własne koszty.

96 Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy obciążyć ją jej własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez Radę, zgodnie z żądaniami tej ostatniej. Ponadto Komisja pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (trzecia izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Radę Unii Europejskiej.

3) Komisja Europejska pokrywa własne koszty.

Frimodt Nielsen Forrester Perillo

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 13 grudnia 2017 r.

Podpisy

Spis treści

I. Fakty i okoliczności powstania sporu 2

II. Przebieg postępowania i żądania stron 3

III. Co do prawa 4

A. Przedmiot skargi 4

B. W przedmiocie zarzutu niedopuszczalności opartego na przedawnieniu roszczenia skarżącej o odszkodowanie 5

C. Co do istoty 5

1. Uwagi wstępne dotyczące wypracowanych w orzecznictwie kryteriów oceny bezprawności w ramach żądania odszkodowania 6

2. W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu wymogów materialnych umieszczenia w wykazach 6

a) Argumenty stron 6

b) Ocena Sądu 8

3. W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu obowiązku uzasadnienia 12

a) Argumenty stron 12

b) Ocena Sądu 12

1) W przedmiocie przekroczenia terminu do podniesienia argumentu dotyczącego, w pierwszej kolejności, naruszenia prawa do skutecznej ochrony sądowej 13

2) W przedmiocie przekroczenia terminu do podniesienia argumentu dotyczącego, w drugiej kolejności, braku powiadomienia o dowodach przez Radę 14

3) W przedmiocie zasadności zarzutu pierwszego 14

IV. W przedmiocie kosztów 16